

De stille kracht achter Cruydt - Hoeck

Rob Leopold

Op 9 oktober 2001 overleed in Buitenpost onze dierbare vriend Dick van der Burg aan een gemene ziekte. We hadden nauwelijks de tijd gehad om afscheid te nemen. Omdat Dick 'de stille kracht' geweest is achter Cruydt-Hoeck wil ik graag iets over hem vertellen. Hij zelf verkoos het stille achterland en de anonimiteit, en eigenlijk hebben maar weinigen binnen Oase weet gehad van zijn bestaan. Toch is juist Dick's werk van grote invloed geweest op de ontwikkeling van heemen natuurtuinen in ons land. Zijn kracht lag niet in woorden, maar in zijn grote ziel en de concrete handeling - en altijd weer op een bijzondere manier.

We leerden elkaar kennen via de communewereld. Dick was in die tijd sandalenmaker, en niet zomaar een. Nooit heb ik betere sandalen gezien dan die van hem! Ze gingen jaren mee en waren prachtig om te zien. Het model was ooit eens opgegraven bij de Dode Zee. Toen Ansje en ik begin jaren zeventig in Groningen de winkel *Mandala* openden kwamen Dick en Tonny al gauw aan met sandalen, gevlochten polsbandjes en handgesponnen wol. Daar leefden ze een aantal jaren van. Ze hadden in Friesland een boerderij betrokken en we raakten steeds meer bevriend. Al Dick's producten hadden hetzelfde gedegen, sterk persoonlijke karakter. Ze straalden souplesse, kracht en eenvoud uit - materie en essentie. Eens kwam er een hele serie leren tassen uit z'n rugzak, waarin hij wilde bloemen had begraven. Hij was ook op de kunstacademie geweest, maar vond het kunstenaarschap maar betrekkelijk. Jammer genoeg is hij daar nooit meer op teruggekomen. Nog herinner ik me allerlei reacties van

Foto: Tonny Groenhuysen

klanten, soms na jaren. Op de eerste landelijke Memobeurs in Hilversum kwam er een mevrouw in een rolstoel

naar hem toe. 'Ik ben speciaal gekomen om u te bedanken voor die fantastische sandalen! Ik draag ze al jaren, en ze zijn een absolute uitkomst!' Ze straalde helemaal. Het is tekenend voor Dick's intentie. Hij maakte liefst sandalen voor personen, individueel. Toen het tenslotte door het succes uitliep op een soort seriewerk - ik herinner me weken van 43 paar sandalen! - had hij er op den duur geen zin meer in.

Dick had z'n hele jeugd rond Leiden rondgezworven, in de weilanden, in de duinen, langs het strand. Hij had later ook op een landgoed gewerkt in Zweden, en in Spanje was 'ie nog waterski-leraar geweest - *going with the flow*. De natuur was zijn thuishaven. Ikzelf had al vanaf de jaren vijftig wildeplantentuintjes gehad. Altijd weer was ik daarin 'bijgekomen van de wereld'; ik had er een natuurlijk ritme in hervonden. Dick, die meer op dieren was

Dick's tuin

Foto: Rob Leopold

In de kwekerij (in het midden Dick)

Foto: Rob Leopold

gericht geweest, werd door mijn wilde planten steeds meer aangestoken. Hij had al een grote groentetuin, waaruit hij enorme pompoenen verkocht aan de Amsterdamse *Kosmos*. Al gauw begon hij nu rond de boerderij ook wildeplantentuinen aan te leggen. Niet, zoals ik, piezemieterig en op de millimeter. De stevige aanpak die zijn handwerk kenmerkte kwam nu ook hier tot uiting. Hij zeulde met grond, groef vijvers, wierp bergen op, maakte rotstui- nen en sleepte rugzakken vol planten aan. In die tijd lagen er nog resten braak van de oude Hortus in Groningen. Met toestemming van de universiteit haalden we daar samen allemaal planten vandaan. Ik maakte als slaapwagengeduceur reizen door Europa en had inmiddels allerlei contacten in de groene wereld. Toen Tinus en Heiltje Koning, van de heemtuin in Lisse, vanwege het vele werk wilden ophouden met hun voorbeeldige zaadteelt, konden wij het overnemen. Onze droom: een kleinschalig, mens- en milieuvriendelijk bedrijf, dat met een verantwoord sortiment de basis zou gaan leggen voor toekomstige heemparken, kreeg steeds meer vaste vorm. Via *Mandala* ondersteunde Ansje ons nieuwe initiatief zoveel ze kon. In 1978 kwam de eerste zadenlijst uit. Achterin stonden ook Dick's sandalen nog aangeboden! Ons inkomen was nog steeds miniem, en zou dat jaren blijven. Maar dat deerde ons niet: we waren, zoals dat heette, 'vrijwillig ver-

eenvoudig' en hadden grote plannen. En we hadden allang gezien, dat de ware cultuur steeds opbloeit in de marge, via pioniers. Toen, wat later, Hein Koningen ons aanbod om de zaadlijst van Amstelveen over te nemen, voelden we ons in onze intenties afdoend bevestigd. Het waren niet alleen wilde planten waar we ons mee bezig hielden. Ook oude cultuurgewassen, medicinale kruiden, olie- en vezelgewassen en planten voor ambachtelijk gebruik vielen binnen ons bewust 'encyclopedisch sortiment'. Veel van onze vriendinnen en vrienden spinnen en weefden, en zo brachten we o.m. een compleet sortiment verfplanten bijeen. Al dra ontstond, vooral in de vroege jaren tachtig, niet alleen een zwerm van nieuwe heemtuinen, maar ook werden allerlei nieuwe kruidentuinen en -tuintjes opgezet. Nog steeds zien we daar soms de weerslag van. De samenwerking tussen *Dichter und Bauer* was voor ons beiden ideaal te noemen. Dick's praktische en veel meer introverte aard en mijn lyrisch-wetenschappelijke engagement in de wereld vulden elkaar haast sluitend aan. Buitenstaanders waren altijd weer verbaasd dat twee zó uiteenlopende persoonlijkheden het in de geest zo volstrekt eens waren en dat het zo vloeiend samenging. Soms ging de telefoon vlak nadat mij iets belangrijks te binnen was geschoten en kwam Dick met precies hetzelfde aan. En

vaak bleek hij al een week-oud bed vol kiemplanten te hebben van een soort die ik hem wilde noemen. Dit hele proces is minutieus te volgen in mijn vele meters dagboek. Ik licht daar slechts twee kleine voorbeelden uit, waarin de onderlinge sfeer, en met name Dick's pure ziel, tot uiting komt.

17 Januari 1979.

Dick, die in nog sterker mate dan voorheen een grote zachtvaardigheid en instemming uitstraalt, stuurde nog wat zaden die ik a.s. voorjaar moet zaaien, voorzien van deze opdracht:

Voor Rob,

Geeft schoonheid en plezier en bovendien het daaglijks brood. dank u god

26 Augustus 1979.

Dick maakte, na voor zichzelf een paar heerlijk lopende tuinsandalen te hebben gesneden, ook voor mij een paar, van speciaal uitgezocht mooi, sterk en soepel leer! Ik vond ze in de winkel, met op de zool geschreven de volgende tekst:

Voor Rob,

Om lekker in de zon door de tuin te scharrelen

Dick

'Toen ik direct geroerd belde zei hij dat ik 'op een mooie stille zondagmorgen als de zon scheen daarmee de tuin in kon gaan en tussen alle bijzondere plantjes snuffelen.' Ach! Zijn stem was stralend, en teder. Onze kwekerij moet wel onder een gunstig omen liggen!

Zo heeft hij zijn hele leven onbevangen dingen met zijn vrienden willen delen. Steeds met die zelfde glinsterende ogen en die lieve glimlach. Na de eerste, intieme jaren begon ik me steeds meer te richten op het uitdiepen van het sortiment, op de publieke ruimte en het openbaar groen, op het leggen van contacten en het organiseren van onderlinge uitwisseling, en op het schrijven van voorlichtende arti-

gen van een prachtige kwekerij, op het timmeren van een zaadkluis, op het telen van (aanvankelijk soms véel te grote) voorraden en, samen met Tonny, op het vullen van de zakjes. Naarmate de maatschappelijke doorwerking een meer en meer complex en verweven karakter begon te krijgen kwam de fundamentele 'eenvoud en directheid' van Dick's benadering markanter naar voren. Waar ik soms complicaties mocht voorzien of zelfs van de veelheid wat overspannen kon raken stelde Dick me steevast met enkele goed doordachte zinnen en een fijne glimlach gerust. Het zou zo'n vaart niet lopen. En altijd sneden al zijn argumenten hout. Dan liet je alles weer in vrede los.

Al liep ons werkveld steeds verder uit-een, ons beider wezenlijke onbevangenheid en belangeloosheid bleef de centrale, bindende factor. We lieten elkaar volledig vrij de dingen naar eigen inzicht uit te werken, en hebben elkaar nog nooit op enige manier 'gecontroleerd'. Wat de ander deed, of uitgaf, werd in vol vertrouwen overgelaten, in het besef dat het inzicht (èn de voldoening!) van de één de ander van nature ten goede kwam.

De weg die voerde tot een verantwoord basis-sortiment en al het andere werk van Cruydt-Hoeck kan nu niet aan de orde komen. Dat is weer een verhaal op zich. Hier wil ik slechts een globale schets geven van het werk waarin Dick zo'n cruciale rol gespeeld heeft. De professionele ernst waarmee we aanvankelijk hebben getracht vertegenwoordigers van de natuurbescherming, de plantengeografie, de ecologie, de milieu-educatie, de groene vakwereld en de overheid bijeen te brengen, opdat een verantwoord beleid kon worden uitgezet, bleek tot onze verwondering bijna steevast dood te lopen op een soort onverschilligheid of gebrek aan perspectief van de betrokkenen. Misschien waren we wel gewoon te vroeg. Dick, op basis van eigen veldervaring toch al geneigd theoretische posities te relativiseren, zag al gauw in dat in het groene vak zowel als in de academische wereld de concrete kennis omtrent deze materie vooralsnog te wensen overliet. Steeds andere 'salonwaarheden' bleken in de afgelopen decennia gedurende enige tijd rond te

Foto: Rob Leopold

gaan en het beleid rondom te bepalen. Vervolgens namen andere het over, zonder dat er meer een haan naar kraaide. De 'waarheden van de markt', zoals Francis Bacon het noemde, werden door hem steeds meer met een grijns afgedaan, en al gauw vermoede het hem, zich met al die steeds wisselende *ins* en *outs* in te laten. 'Laat mij daar maar buiten,' verzocht hij mij met klem. En ook de diverse artikelen die ik aanvankelijk trouw voor hem had meegebracht bekeek hij niet of nauwelijks meer. Dat was voor hem voornamelijk theorie. Hij zorgde voor de teelt en inkoop van de mengsels, onderhield het contact met de vele gemeenten die zaad van ons betrokken, gaf rustige, betrouwbare adviezen en bleef de stille, stabiele basis van Cruydt-Hoeck. Hij had het wat de praktijk betreft fantastisch voor elkaar.

En verder trok hij zich steeds meer 'terug naar de werkelijkheid'. Hij leefde al die jaren in en met de tuin. Hoewel hij een schat was van nature - hij dacht in principe inclusief - en zijn gesprekken met veel humor en geschater gepaard gingen, werd bezoek van buitenstaanders niet zo erg op prijs gesteld. Dat leidde hem maar af van het werk. Liever werkte hij in stilte door, diepte mogelijkheden uit, en schiep al mompelend en fluitend een leefwereld waarin steeds meer elementen als in een mozaïek verweven waren. Alleen met die zeldzame bezoekers die eve-

nals hij een diepgaande veldkennis bezaten wilde hij nog wel eens uitwisselen. Treffend is in dit verband, dat een notoir florist als D.T.E. van der Ploeg, ooit met hem op excursie, spontaan verzuchtte hoe *goed* het deed om nu weer eens met een geestverwant op *niveau* in gesprek te zijn.

Die geheime tuin van Dick was een wonder. Alle jaren door. En steeds ontplooidde hij opnieuw ideeën. Hij had ook een bijzondere verstandhouding met dieren. Zijn *Einfühlung* leek soms te grenzen aan magie. Daarbij had hij een onwaarschijnlijk scherpe waarneming. Alle kraanvogels en arenden die dit jaar in het nieuws verschenen had hij al eerder zien overvliegen. Een week voor zich de ziekte openbaarde vloog zich een ijsvogel dood tegen zijn raam. Korte tijd later volgde een tapuit. Een week voor zijn afscheid gleed ineens een grote rode ballon met witte stippen stil over de tuin. Op spreekafstand. Het leek niet te geloven. Tonny holde naar buiten, foto's van twee kanten volgden, en enkele dagen later kreeg Dick voor het eerst zijn eigen tuin te zien in één groot overzicht. Zo werd zijn goede leven afgerond. □

Rob Leopold, dichter, onafhankelijk tuinfilosoof en initiatiefnemer van Cruydt-Hoeck.

Postbus 1414, 9701 BK Groningen
